

Architect Charles Vandenhove

(1937-2019)

Deze week overleed één van de belangrijkste Belgische architecten van de tweede helft van de 20ste eeuw: Charles Vandenhove. Geboren in de Voerstreek startte hij zijn loopbaan in Luik met projecten voor de nieuwe universiteitscampus op de site van Sart Tilman. In de jaren '70 toont hij de mogelijkheid van stedelijke inbreiding en lag het accent meer en meer op huisvesting in Nederland. In Den Haag, Breda, Maastricht en andere steden bouwde Vandenhove met een kleine equipe medewerkers opvallende projecten. Door de crisis in 2008 kwam plots een einde aan dit Nederlands verhaal en verminderde het aantal opdrachten drastisch. Ook het overlijden van zijn vrouw Jeanne betekende een zware klap en de vraag wat er met zijn kunstcollectie zou gebeuren hield hem bezig. Uiteindelijk schonk hij 180 werken plus een gebouw aan de Gentse Universiteit. Een uitzonderlijk geschenk.

Zijn loopbaan start in de jaren '50 met een aantal kleinere projecten. In het begin van de jaren '60 krijgt hij grote opdrachten in Luik, zoals het INICHAR gebouw en de grote studentenhome Lucien Brull. Vandenhove kon genieten van de grote economische expansie van de jaren '60. In 1962 start ook de ontwerpfase van het groot Universitair Ziekenhuis op de campus Van Sart Tilman, een project waaraan het bureau 25 jaar werkte.

Op de nieuwe campus werd hij ook aangesteld als ontwerper voor de Faculteit Lichamelijke Opvoeding (Institut d'Education Physique /1963-1968 /1972), een geheel met leslokalen, sportzalen en een zwembad. De wijze waarop hij de verschillende onderdelen van de sportinfrastructuur landschappelijk wist in te passen is uitzonderlijk. Toen ik de eerste maal dit ensemble zag dacht ik direct aan de grote schuren in Haspengouw of aan de middeleeuwse schuur van Ter Doest nabij Brugge. Hij opteerde voor een traditionele dakvorm en niet voor een plat dak. Stuk voor stuk gebouwen met een uitgesproken zeggingskracht en waarin hij op zoek gaat om de "verdorde" moderne architectuur te herpositioneren.

Deze sportinfrastructuur blijft een uitzonderlijk meesterwerk. Gelijktijdig bouwt hij zijn eigen woning met bureelruimte (1961-1963).

Vandenhove had grote waardering voor de Amerikaanse architect Louis Kahn, de grootmeester die hij ook ontmoette. Zijn werk uit de jaren '60 en '70 getuigt van deze invloed. Op een persoonlijke wijze wist hij de visie van Kahn op structuur en massa te verwerken. De samenwerking met Réne Greisch moet hier ook worden vermeld, een geniale ingenieur uit Luik die de visie van Vandenhove wist te ondersteunen met structurele oplossingen. Naast grote publieke opdrachten ontwierp hij een aantal uitzonderlijke woningen waar hij koos voor een meer Palladiaanse typologie.

Stedelijke renovatie

Het centrum van Luik werd zwaar verminkt door projecten in de jaren zestig. Place Saint Lambert werd één grote onafgewerkte bouwput en aan de rand stonden een aantal uitzonderlijke renaissance woningen die ook bedreigd waren met sloping. Vandenhove kocht Hotel Torrentius, eens het woonhuis van de renaissance humanist en kunstenaar Lambert Lombard. (1979). Bij deze restauratie uit 1979 is de invloed van de Italiaanse architect Carlo Scarpa aanwijsbaar. Het is dank zij een medewerker van Vandenhove dat ik in 1978 het werk van Scarpa ben gaan bezoeken in Verona. Zoals in zijn grote projecten inviteerde hij toonaangevende Belgische en internationale kunstenaars om een interventie te doen. Daniël Buren gaf het plafond van de grote inkomhal een rood witte invulling. Het is nog steeds een interessant voorbeeld van restauratie en de wijze waarop het nieuwe zacht overgaat in het bestaande. Geert Bekaert beschreef deze ingreep uitvoerig, zoals hij reeds vroeg het werk van Vandenhove wist te plaatsen.

Ongeveer gelijktijdig begon Vandenhove met een stedelijk renovatieproject in de historische Luikse binnenstad. De site van Hors-Château bestond uit een gedeelte renovatie, een gedeelte nieuwbouw rond een nieuw stedelijk binnenplein. Dit project (1978-1985) resulteerde in opdrachten in Parijs en vooral Nederland.

Expositie in Parijs en Amsterdam

Op invitatie van François Chaslin kon Vandenhove in 1985 zijn werk presenteren in het IFA in Parijs. Deze expositie resulteerde in een opdracht in de Franse hoofdstad, een theater en een woonwijk in Montmartre. Deze tentoonstelling werd vervolgens in 1986 gepresenteerd in de Beurs van Berlage in Amsterdam. Hij presenteerde toen ook zijn ontwerp voor de Koninklijke loge in de Munt, een project dat via Gerard Mortier veel aandacht kreeg met een samenwerking van twee kunstenaars, Buren en Paolini.

Opening expositie Vandenhove in de Beurs van Berlage (1986) met Vandenhove rechts en Gerard Mortier in het midden.

Nederland maakte kennis met dit oeuvre en het gevolg was een aantal grote opdrachten in de jaren '90 tot in 2008 toen door de crisis alle projecten van het bureau werden geannuleerd. Vandenhove ontwierp ook het nieuw justitiegebouw in 's-Hertogenbosch (1992-1998) en het interieur van het Koninklijk Theater in Den Haag (1991/1999). Zijn laatste groot werk in Nederland is het Gemeentehuis & Cultureel Centrum in Ridderkerk (2000-2004).

Vandenhove en Gent

Het jaar 1986 was niet enkel de expo in Amsterdam. Jan Hoet inviteerde hem voor zijn legendarische expositie

"Chambres d'Amis". De locatie die Vandenhove koos was de administratieve vleugel van het Museum voor Sierkunst in de Drabstraat, het actuele Design museum Gent. In één van de ruimtes op de begane grond werd de film getoond die Geert Bekaert en Jef Cornelis maakten, een portret van deze bouwmeester met als titel "Het raadsel van de Sphinx". Een tweede deel van zijn bijdrage was te zien vanop straat, een persoonlijke interpretatie van de historische gevel waar oorspronkelijk moneelramen aanwezig waren. Te vaak wordt het werk van Vandenhoven uit de jaren '80 onder de noemer "post-modernisme" geplaatst terwijl het niet gaat om een platte collage van oude fragmenten. Hij neemt de geschiedenis op en transformeert die tot iets nieuws, wel met een historische reminiscentie.

Geert Bekaert inviteerde hem voor de wedstrijd Sea Trade Center in Zeebrugge (1989) en voor het ontwerp voor een paviljoen in het Middelheim park in Antwerpen (1984/1992).

Op het einde van zijn loopbaan schonk Vandenhove 180 werken uit zijn kunstcollectie aan de Gentse Universiteit, dank zij de bemiddeling van Bart Verschaffel. Vandenhove heeft vanaf het begin werk van kunstenaars geïntegreerd in zijn architectuur en hij legde een grote verzameling aan. De collectie werd in 2013 getoond in het Museum Dhondt Dhaenens in Deurle. Daarnaast voorzag hij ook de financiële middelen voor een nieuwbouw die hij in 2012 ontwierp en die ondertussen werd opgetrokken naast de Boekentoren van Henry Van de Velde. Gent moet dankbaar zijn voor dit genereus gebaar van deze grote bouwmeester.

Opening expositie het Museum Dhondt Dhaenens in Deurle in 2013. v.l.n.r. Jan Hoet, Joost Declerck, Charles Vandenhove, Bart Verschaffel.

In 2014 verscheen bij Lannoo het boek "Charles Vandenhove / Architecture / Architectuur 1954-2014" waarin Bart Verschaffel de hoogtepunten van dit oeuvre samenbracht en de evolutie helder analyseerde.

Marc Dubois

Januari 2019